

KINH NGHIỆM PHÁT TRIỂN SỨC MẠNH QUỐC GIA CỦA CỘNG HOÀ XINGAPO

TRẦN KHÁNH*

Xingapo là một trong những trường hợp điển hình về phát triển sức mạnh quốc gia. Từ một hòn đảo đất chật, mật độ dân số cao, tài nguyên thiên nhiên nghèo nàn, mức sống thấp, Xingapo chỉ trong một thời gian ngắn đã vươn lên trở thành một nước công nghiệp mới được nhiều người ưu chuộng. Sức mạnh tổng thể và uy tín quốc gia không ngừng được tăng nhanh. Trên đây là những vấn đề lớn. Trong khuôn khổ bài viết này chủ yếu khái quát kinh nghiệm của Cộng hoà Xingapo trong phát triển sức mạnh quốc gia bằng việc phát huy lợi thế so sánh vốn có, và khắc phục những điểm yếu trong quá trình xây dựng đất nước kể từ khi giành được độc lập.

I. KHAI THÁC THẾ MẠNH CỦA VỊ TRÍ ĐỊA LÝ, NHỮNG DI SẢN TÍCH CỰC CỦA LỊCH SỬ VÀ MÔI TRƯỜNG QUỐC TẾ THUẬN LỢI

1. Khai thác thế mạnh của vị trí địa lý và những di sản tích cực của lịch sử

Khác với hầu hết các nước trên thế giới, Xingapo là nước nghèo nàn về tài nguyên thiên nhiên, khoáng sản hầu như không có gì, đất đai kém màu mỡ, mật độ dân số cao vào bậc nhất thế giới (khoảng 5500 người trên km²). Ngay cả nước ngọt thì đảo này cũng phải nhập từ nước láng giềng Malaixia. Đối lại Xingapo lại có vị trí địa lý chiến lược với một cảng biển nước sâu, lặng gió, nằm ở cuối eo biển Malacca, điểm trọng yếu trên con đường buôn bán giữa Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương.

Với chính sách thương mại tự do, mở cửa đón nhận tàu buôn dưới mọi sắc cờ, người Anh đến nửa sau thế kỷ XIX đã biến Xingapo trở thành trung tâm buôn bán chuyển khẩu và tái xuất khẩu mậu dịch lớn nhất Đông Nam Á. Từ đầu thế kỷ XX, cảng Xingapo đã trở thành cảng lớn thứ hai ở Viễn Đông, chỉ sau cảng Hồng Kông về quy mô hoạt động và kỹ thuật hàng hải. Đi theo với cảng biển, các ngành dịch vụ như sửa chữa tàu, kho tàng bến bãi, dịch vụ thông tin v.v. phát triển nhanh chóng từ thời đó.

* PGS. TSKH. Trần Khánh, Viện Nghiên cứu Đông Nam Á

Cùng với sự phát triển nhanh chóng của kinh tế-thương mại, hệ thống giáo dục học đường chính quy theo kiểu nước Anh được áp dụng. Từ đầu thế kỷ XX tại đảo này đã có Trường Cao đẳng, đào tạo sinh viên các nghề về kỹ thuật, y học và luật pháp. Đây là một lợi thế trong việc tiếp nhận kiến thức khoa học và công nghệ hiện đại của phương Tây đối với Đông Nam Á nói chung, Xingapo nói riêng.

Với sự phát triển may mắn của một cảng thương mại tự do, Xingapo đã trở thành điểm thu hút nguồn vốn và nhân lực từ nước Anh, Trung Quốc, Ấn Độ và các vùng xung quanh. Ngoài các nhà tư bản và công chức người Anh, các nhà buôn và thợ thủ công người Hoa, người Ấn Độ, Ả-rập đã đóng vai trò quan trọng đối với sự phát triển nhanh chóng của hòn đảo này. Sự di chuyển vốn của người Hoa trong lịch sử và mối quan hệ truyền thống giữa người Hoa với nhau, nhất là giữa người Hoa ở Hồng Kông và Đông Nam Á đã biến Xingapo trở thành một trong những trung tâm tích tụ và chu chuyển vốn của người Hoa hải ngoại. Đây là một lợi thế so sánh mà chính phủ Xingapo sau ngày độc lập đã dựa vào đó để phát triển lên thành một khối thương mại tổng hợp và mở rộng quan hệ bạn hàng với các nước trong khu vực.

Từ khi Xingapo tách khỏi Liên Bang Malaixia, tuyên bố độc lập (tức 1965), lợi thế chiến lược của đảo quốc này được nhân lên rất nhanh bằng việc tiếp tục theo đuổi chính sách thương mại tự do. Những khác với chính quyền thuộc địa Anh, chính phủ Xingapo quan tâm nhiều hơn đến khía cạnh xã hội của nền kinh tế thị trường như

can thiệp mạnh vào thị trường lao động và xây dựng nhà ở. Nhà nước chịu trách nhiệm đầu tư chính phát triển cơ sở hạ tầng kỹ thuật, cung cấp dịch vụ y tế, giáo dục và nhà ở cho người dân với giá trợ cấp hợp lý, đảm bảo sự ổn định về chính trị và pháp lý cho các hoạt động kinh doanh. Sự điều chỉnh từ một nền kinh tế thị trường kiểu "Laissez Faire" (hãy để họ làm) sang mô hình "Kinh tế thị trường xã hội có điều tiết" là một điều chỉnh hợp lý của chính phủ Xingapo nhằm khắc phục những điểm yếu của họ như đất chật, mật độ dân cư cao, thiếu lao động làng nghề trong công nghiệp chế tác v.v. Sự đổi mới trên đã tạo ra dòng chảy vốn đầu tư, công nghệ mới từ bên ngoài vào Xingapo, làm cho hòn đảo này đến giữa những năm 80 của thế kỷ XX đã trở thành trung tâm công nghiệp chế tác, tài chính-tiền tệ và thương mại lớn nhất ở Đông Nam Á.

2. Khai thác tối đa môi trường cạnh tranh quốc tế mang lại

Sự thành công của Xingapo nói chung, gia tăng sức mạnh tổng hợp quốc gia nói riêng còn do việc khai thác môi trường cạnh tranh quốc tế. Do nằm ở vị trí địa tế chiến lược, lại phát triển theo con đường chủ nghĩa tư bản nên Xingapo dưới thời chiến tranh lạnh được các cường quốc tư bản phát triển không ngừng giúp đỡ về mọi mặt. Mỹ và đồng minh của Mỹ đã cho Xingapo hưởng chế độ giảm thuế mậu dịch đối với các mặt hàng xuất khẩu, cung cấp tín dụng ngắn hạn và dài hạn có ưu đãi cho nước này. Nếu như Đài Loan và Hàn Quốc ở thời kỳ đó được hưởng nhiều

hơn về viện trợ không hoàn lại của Mỹ và các khoản bồi thường của Nhật Bản thì Xingapo được hưởng các cơ sở quân sự của Anh, sau khi quân đội của Anh rút khỏi nước này vào năm 1971.

Tiếp đến, là Xingapo đã khai thác cơ hội làm giàu thông qua cuộc chiến tranh của Mỹ ở Đông Dương. Mỹ đã sử dụng đảo quốc này như một căn cứ hậu cần, cung cấp xăng dầu và nhu yếu phẩm cho chiến tranh. Cơ hội vàng này đã thúc đẩy ngành lọc dầu và chế biến thực phẩm của Xingapo phát triển nhanh trong một thời gian ngắn và đã mang lại lợi nhuận rất lớn. Thêm vào đó, nước này đã sử dụng cái ô che chở về mặt an ninh của Mỹ để rảnh tay xây dựng kinh tế.

Sự bành trướng kinh tế của Nhật Bản xuống Đông Nam Á là một cơ hội cho lớn cho Xingapo trong việc phát triển của các ngành công nghệ cao, có giá trị xuất khẩu lớn như công nghiệp điện tử-bán dẫn, quang học, hoá chất. Do môi trường kinh doanh thuận lợi, nước này được Nhật Bản từ những năm 70 chọn làm một trong những cơ sở đầu tư chính của Nhật ở Đông Nam Á. Điều này góp phần quan trọng làm nên "thương hiệu" của Xingapo trong việc sản xuất các mặt hàng xuất khẩu có hàm lượng công nghệ cao như điện tử, bán dẫn và quang học.

Sự chủ động tham gia sáng lập ASEAN và liên tục đưa ra các sáng kiến thúc đẩy hợp tác, liên kết khu vực cũng là một hướng đi quan trọng của đảo quốc này. Nếu như dưới thời chiến tranh lạnh, Xingapo coi việc tham gia ASEAN với

mục đích chính là góp phần ngăn chặn sự can thiệp của nước ngoài, tranh thủ sự hậu thuẫn, đặc biệt để thu hút đầu tư từ các nước tư bản phát triển, thì từ đầu thập niên 90 đến nay, nước này trở nên đi đầu trong việc đề xuất và thực hiện các chương trình hội nhập khu vực, nhất là về kinh tế, đồng thời tăng cường chính sách kinh tế hướng ngoại, đầu tư vốn ra bên ngoài. Thế nhưng Xingapo cũng nhận thức rằng cần dựa vào phương Tây, các nước công nghiệp phát triển, trước hết là Mỹ và Nhật Bản để thu hút đầu tư, công nghệ mới và được che chở về an ninh-quốc phòng.

Với tư cách là thành viên của ASEAN, Xingapo có quan hệ mật thiết về mặt lịch sử và kinh tế với các nước Tây Âu, nên đã hưởng ứng một cách tích cực trong việc nối lại các mối quan hệ truyền thống với các nước và tổ chức EC/EU. Trong các chương trình hợp tác với EU, Xingapo là một trong những nước hưởng được nhiều nguồn lợi nhất, đồng thời cũng đề ra được nhiều sáng kiến nhất⁽¹⁾. Xingapo cũng là nước chủ động, thành viên sáng lập của nhiều tổ chức quan trọng ở khu vực châu Á-Thái Bình Dương như *Hội đồng hợp tác kinh tế Thái Bình Dương (PECC) (1980)*, *Hợp tác kinh tế châu Á- Thái Bình Dương (APEC) (1989)* v.v. Thông qua vai trò tiên phong trong hợp tác quốc tế, Xingapo không chỉ mở rộng thương hiệu mậu dịch của mình, mà còn cả về uy tín chính trị và hình ảnh văn hoá.

Trong quan hệ với các nước lớn, Xingapo luôn tìm cách lôi kéo họ về phía mình. Họ đã thành công trong việc lôi kéo

Mỹ mở Thị trường đồng Đô la ở châu Á từ 1968. Từ những năm 90, nhất là bước vào đầu thế kỷ XXI, ngoài các đối tác bạn hàng truyền thống như Mỹ, Nhật Bản, các nước Tây Âu, Xingapo còn mở rộng và thiết lập quan hệ chặt chẽ với các đối tác lớn đầy tiềm năng như Trung Quốc, Ấn Độ v.v. Các nước này muốn sử dụng Xingapo như một "bệ phóng" cho các cuộc làm ăn mới của họ ở Đông Nam Á⁽²⁾.

Tuy nhiên, do là một nước nhỏ, nằm ở vị trí chiến lược, lại kẹt giữa hai nước lớn là Indônêxia và Malaixia, lại có các mối quan hệ lịch sử rất chặt chẽ với các nước phương Tây và Trung Quốc nên Xingapo luôn cùng lúc phải chú trọng điều hoà các mối quan hệ bên trong và bên ngoài. Việc nước này lựa chọn chiến lược phong thủ tối đa và an ninh toàn diện cùng với việc xây dựng lòng tin với các nước láng giềng và cân bằng ảnh hưởng từ bên ngoài thông qua ký kết các hiệp định hoà bình với đồng minh và bạn bè. Ngoài việc củng cố khả năng phong thủ nội địa như thực hiện chế độ nghĩa vụ quân sự bắt buộc, phát huy vai trò của lực lượng quốc phòng dự bị, mua sắm và nâng cấp các vũ khí, thiết bị hiện đại, Xingapo còn mở rộng một cách có ý thức mối quan hệ với bên ngoài, không chỉ với các liên minh truyền thống của Hiệp định Phòng thủ 5 nước (bao gồm Anh, Ôtxtraylia, Neu Dilân, Malaixia và Xingapo), mà còn với Mỹ, Đài Loan và nhiều nước ASEAN v.v. Rõ ràng, văn hoá an ninh thiên về phòng thủ tối đa và cân bằng chiến lược của Xingapo cũng là một trong những yếu tố cơ bản duy trì an ninh, mà còn góp phần quan trọng làm

tăng sức mạnh tổng thể của quốc gia này.

Nói tóm lại, chủ nghĩa thực dụng cùng với chủ nghĩa trọng thương đã làm tăng "tài nguyên" địa chính trị và tiềm lực kinh tế của Xingapo. Hơn nữa, chính sách thiên về phòng thủ tối đa và cân bằng chiến lược trong quan hệ quốc tế cũng góp phần quan trọng làm tăng nhanh sức mạnh tổng hợp quốc gia. Để hiểu rõ hơn việc khai thác và sử dụng lợi thế địa chiến lược cũng như bối cảnh quốc tế cần thiết phải xem xét những chính sách, biện pháp mang tính đột phá chiến lược của nước này trong mấy chục năm qua.

II. TĂNG CƯỜNG SỰ ỔN ĐỊNH VỀ CHÍNH TRỊ VÀ CHÍNH SÁCH VĨ MÔ

1. Củng cố sự ổn định về chính trị xã hội

Bởi thường xuyên có sự can thiệp từ bên ngoài và hay xảy ra những xung đột xã hội, nhất là tôn giáo, sắc tộc trong nước, Xingapo cũng giống như hầu hết các nước Đông Nam Á khác luôn đề cao chủ quyền và an ninh quốc gia, coi sự ổn định chính trị xã hội là tiên đề, điều kiện tiên quyết, ưu tiên hàng đầu trong chính sách phát triển đất nước. Chính từ sự nhận thức này cùng với sự nổi lên của các vấn đề an ninh làm cho Xingapo luôn chú trọng củng cố an ninh, trong đó có an ninh chính trị và an toàn xã hội.

Trước hết là việc củng cố đế độ cầm quyền. Mặc dầu Xingapo theo đuổi thể chế chính trị đa nguyên, nhưng trên thực tế chỉ có một Đảng cầm quyền trong gần 5 thập niên qua. Đây là một trường hợp khá điển hình ở một quốc gia mà ở đó có chế độ

chính trị đa đảng, một nền dân chủ nghị viện những chỉ có một đảng thống trị. Qua các lần bầu cử có rất nhiều đảng phái tham gia, nhưng chưa một lần nào Đảng Nhân Dân hành Động của ngài Lý Quang Diệu lại không thắng cử. Chính sự ổn định của một thể chế chính trị đa nguyên và hệ thống chính trị một đảng cầm quyền đã tạo ra sự ổn định chính trị và phát triển kinh tế nhanh chóng tại nước này. Sự tập trung quyền lực ở một đảng cầm quyền trong điều kiện theo đuổi nền dân chủ với sự tôn trọng xã hội dân sự đã tạo ra thể đúng khá vững chắc của chế độ chính trị xã hội hiện nay của Xingapo.

Để duy trì chế độ cầm quyền và ổn định chính trị trong nước, chính phủ Xingapo luôn đề cao và phấn đấu cho mục tiêu phát triển kinh tế đi đôi với công bằng xã hội và hài hoà sắc tộc cũng như bao dung về văn hoá. Trước hết là người dân nước này được hưởng một cách tương đối công bằng thành quả của phát triển kinh tế mang lại. Nhờ có đủ công ăn việc làm và bình đẳng trong lựa chọn nghề nghiệp cùng với môi trường kinh doanh khá lành mạnh, nên số người khá giả phát triển nhanh, chỉ trong một thời gian ngắn đã trở thành một giai tầng xã hội chiếm tỷ lệ nổi trội trong cơ cấu dân cư của nước này. Từ những năm 80 trở đi tầng lớp trung lưu của Xingapo chiếm hơn một nửa dân cư. Đến thập niên đầu thế kỷ XXI, tầng lớp giữa (từ tương đối khá giả) và những người giàu có thuộc lớp trên (thượng lưu) chiếm khoảng trên dưới 80% dân số cả nước⁽³⁾. Họ là hạt nhân chính thúc đẩy sự phát triển bền vững và làm tăng nhánh lợi thế so sánh của quốc

gia này trong khu vực.

Nếu so sánh Xingapo với các nước trên thế giới thì chỉ số Gini (đo sự chênh lệch thu nhập) của nước này là khá cao (khoảng trên dưới 0,5). Điều này chỉ phản ánh một cách tương đối tình trạng phân phối thu nhập ở đảo quốc này. Trên thực tế người dân Xingapo được hưởng một cách trực tiếp hay gián tiếp những thành quả của sự phát triển thông qua các hỗ trợ về đào tạo nguồn nhân lực, điều chỉnh thu nhập và giảm thuế cho người nghèo, cung cấp nhà ở giá rẻ v.v. Điều đáng chú ý ở đây, là người dân ở một nước đất chật, người đông nhưng lại có tỷ lệ người sở hữu nhà ở thuộc loại cao trên thế giới. Nếu như năm 1960 chỉ có khoảng 1/3 dân cư Xingapo có nhà ở, thì đến đầu những năm 90 hầu như 100% người dân nước này đã có nhà ở với điều kiện khá tốt. Do chính sách bao cấp về giá và quyền được sử dụng tiền gửi vào Quỹ dự phòng Trung ương để mua nhà, nên người dân Xingapo ngày càng có khả năng sở hữu nhà tư nhân. Nếu như năm 1960, hầu như 100% số người được sống trong những căn hộ do Hội đồng phát triển nhà ở quốc gia xây dựng dưới dạng thuê mượn, thì con số đó còn lại khoảng 13% vào năm 1993. Ngược lại, số người có sở hữu nhà ở do nhà nước xây dựng tăng từ 62% năm 1981 lên 87% năm 1993 và con số đó đạt tới 92% vào năm 2000. Nếu như những năm 70-80 phần lớn căn hộ do nhà nước xây dựng mà người dân thuê ở hay sở hữu chỉ có 2-3 phòng. Sang những năm 90, số hộ có sở hữu căn hộ từ 4 phòng trở lên tăng rất nhanh, kể cả từng lớp có thu nhập thấp

cũng có khả năng mua được loại sang trọng này. Nguyên nhân chính là mức sống của người dân tăng nhanh và giá nhà tương đối rẻ so với nhiều nước phát triển khác trên thế giới.

Sự thành công của chương trình phát triển nhà ở công cộng của Xingapo có ý nghĩa vô cùng to lớn đối với sự phát triển bền vững của đất nước này. Về khía cạnh chính trị, nó củng cố lòng tin của nhân dân đối với Đảng cầm quyền, góp phần ổn định chính trị và chế độ xã hội, làm cho người dân gắn bó với tổ quốc, nơi mình sinh sống. Về khía cạnh kinh tế, thành tựu này làm tăng cơ hội cho dân chúng tìm kiếm công ăn việc làm trong lĩnh vực xây dựng, làm cho người dân an cư để lạc nghiệp. Về tổng thể xã hội, thì thành công trên đã tác động tích cực đến phát triển có công bằng, giảm đi cái hố ngăn cách giàu nghèo bất bình đẳng xã hội vốn tồn tại cố hữu, dai dẳng và đồng hành với lịch sử tiến triển của loài người⁽⁴⁾.

Tiếp đến là chính sách hoà hợp, đoàn kết dân tộc. Chính phủ Xingapo một mặt thực hiện chính sách thích nghi dân tộc, tôn trọng về sự đa dạng văn hoá, bình đẳng về ngôn ngữ và tôn giáo, mặt khác thông qua giáo dục và đào tạo về song ngữ (tiếng Anh và tiếng mẹ đẻ), về những giá trị văn hoá của phương Đông và phương Tây và về giáo dục hướng nghiệp đã tạo ra một lớp người Xingapo mới với một bản sắc văn hoá đặc trưng, coi đảo quốc này là Tổ quốc thiêng liêng của họ, bất luận là họ thuộc nguồn gốc dân tộc hay theo một tôn giáo nào. Theo số liệu điều tra của các nhà xã hội học, đến cuối thập niên 80 của thế

kỷ XX đã có tới 90% người được hỏi và trả lời tự nhận mình là người Xingapo với một bản sắc dân tộc mới, 74% được lựa chọn muốn gọi mình là người Xingapo hơn gọi là người Hoa, Ấn Độ hoặc là người lai Âu - Á hay người dân tộc khác, 74% tuyên bố tự nguyện đấu tranh và sống chết vì Tổ quốc Xingapo⁽⁵⁾. Đối với một đất nước, mà ở đó có sự đa dạng về tôn giáo và sắc tộc của các cộng đồng dân nhập cư (77% là người Hoa, 14% là người Mã lai, 7% là người gốc Ấn Độ, 2% là các dân tộc khác, thì những con số thống kê biết nói trên là một thành công lớn về chính trị của chính phủ Xingapo.

2. Tạo dựng một môi trường trong sạch

Một trong những nguyên nhân làm cho Xingapo tăng nhanh lợi thế quốc gia là việc đề cao tính chuẩn mực, toàn vẹn và liên hoàn của hệ thống hành chính nhà nước và coi trọng, bảo vệ môi trường vật chất cũng như tinh thần. Chính điều này đã tập hợp được sự ủng hộ của toàn dân trong việc thực hiện các chính sách phát triển. Muốn có một môi trường trong sạch để phát triển thì cần có một chính phủ mạnh, không tham nhũng. Để làm được việc này, Xingapo luôn coi trọng việc tinh giảm bộ máy hành chính, thiết lập một hệ thống pháp lý toàn diện và đề ra các biện pháp kiểm soát việc thi hành pháp luật, trong đó có việc lập Ủy ban điều tra các thủ đoạn tham nhũng và Cục thanh tra mật vụ để loại trừ các trường hợp phạm pháp.

Ngoài việc xây dựng, hoàn thiện nhà nước pháp quyền, củng cố xã hội công dân,

chính phủ coi việc giữ gìn môi trường xanh, sạch đẹp và coi đây là một quốc sách ưu tiên. Với mục tiêu biến nước mình thành một thành phố công viên cây xanh, chính phủ đã đầu tư thích đáng cho việc phủ xanh và làm sạch đất trống, tôn tạo cảnh quan. Không phải ngẫu nhiên nước này lại coi Bộ Môi trường là một trong những bộ quan trọng, trong khi một đảo quốc nhỏ bé, xung quanh bao bọc bởi biển khơi. Chính sự sạch sẽ và màu xanh của đường phố, với những bãi tắm, công viên, khách sạn lung lay, cùng với sự an bình và trật tự cộng thêm với các dấu tích của các nền văn hoá của dân nhập cư bốn phương và hàng hoá rẻ, đa chủng loại đã làm cho thương hiệu của Xingapo lan toả ra khắp năm châu, làm cho ngành du lịch luôn có mức tăng trưởng cao.

3. Ổn định về chính sách vĩ mô

Song song với sự ổn định chính trị xã hội, chính phủ Xingapo luôn đề cao sự ổn định về chính sách, nhất là về kinh tế vĩ mô. Để làm tốt việc này, chính phủ nước này ngay từ đầu đã chủ trương và kế thừa và phát triển luật pháp dựa trên nền tảng bộ Luật chung (Common Law) của nước Anh. Các đạo luật chủ chốt để điều hành nền kinh tế thị trường được Xingapo đề cao và tương đối ổn định. Điều này đảm bảo tính ổn định của chính sách vĩ mô. Đây là một trong những thế mạnh của Xingapo so với nhiều nước khác trong khu vực, trong khi các nước đó đang trong quá trình điều chỉnh, cải cách luật pháp cho phù hợp với nền kinh tế thị trường và xã hội dân sự đang phát triển.

Thập niên gần đây, Xingapo luôn được các tổ chức quốc tế đánh giá là nước có nền kinh tế tự do hoá, tính cạnh tranh, hệ thống pháp luật, môi trường kinh doanh tốt vào bậc nhất thế giới. Các tiêu chí để đánh giá nền kinh tế tự do hoá bao gồm: chính sách thương mại, thuế, vai trò điều hành của chính phủ, chính sách tiền tệ, luân chuyển vốn, tiền lương và kiểm soát giá cả, sở hữu công nghiệp, các quy định về tiền tệ và thị trường chợ đen v.v.; *Sức cạnh tranh của nền kinh tế* bao gồm: tính cởi mở, sự điều hành của chính phủ, nền tài chính, hạ tầng cơ sở, lực lượng lao động và pháp luật v.v.; *Hệ thống luật pháp* gồm các quy định về pháp luật hộ trợ đặc lực cho phát triển kinh tế và hài hoà xã hội; *Môi trường kinh doanh* bao gồm: Sự ổn định chính trị, kinh tế vĩ mô, môi trường đầu tư nước ngoài, cơ hội kinh doanh, chính sách của chính phủ với doanh nghiệp tư nhân và sự cạnh tranh, chính sách ngoại hối và thương mại, hệ thống thuế, tài chính, thị trường lao động và cơ sở hạ tầng v.v. Hơn nữa, ngoài các ưu thế trên, Xingapo còn được xếp là nước có *sự chuẩn hoá chế độ quản lý nền hành chính, công vụ, nơi thu hút đầu tư nước ngoài, có hệ thống bảo vệ pháp luật tốt vào bậc nhất châu Á. Ngoài ra, tình trạng tham nhũng thấp, chất lượng và mức sống cao* cũng tạo thêm sức mạnh mềm của đảo quốc này.

III. XÂY DỰNG KHỐI THƯƠNG MẠI TỔNG HỢP, PHÁT TRIỂN CÁC NGUỒN NĂNG LỰC CHỦ ĐẠO VÀ HỘI NHẬP QUỐC TẾ SÂU RỘNG

1. Phát triển kết cấu hạ tầng và khối

thương mại tổng hợp

Một trong những chính sách cơ bản mà chính phủ Xingapo theo đuổi là nhà nước đảm nhiệm chức năng chính đầu tư phát triển cơ sở hạ tầng kỹ thuật, cung cấp dịch vụ về nhà ở, y tế, giáo dục và đảm bảo môi trường kinh doanh thuận lợi cho mỗi thành phần kinh tế. Hơn nữa, do tính chất của một thương điểm hải cảng, đất chật, nghèo tài nguyên thiên nhiên, nên nước này đã phát triển theo hướng xây dựng cả nước thành một khối thương mại tổng hợp, trong đó các ngành như thương mại, tài chính, công nghiệp chế tác, vận chuyển trở thành một hệ thống kinh doanh khép kín, liên hoàn, vừa độc lập nhưng có sự gắn kết chặt chẽ, hỗ trợ lẫn nhau. Đây là một trong những đặc điểm nổi bật của quốc gia này.

Để đảm bảo cho công cuộc phát triển cơ sở hạ tầng, ngay từ những năm 60, Xingapo đã làm xong quy hoạch tổng thể cho đảo quốc này 100 năm sau. Hiện nay, cảng biển Xingapo về quy hoạch và quy mô bậc độ hàng hoá lớn thứ hai, chỉ sau cảng Rotterdam, và đứng thứ năm tính theo khối lượng vận chuyển. Sân bay Changi được xây dựng từ đầu những năm 90 được xếp vào hàng tốt nhất thế giới về phương tiện và thái độ phục vụ. Hệ thống đường bộ cao tốc, đường ray (gồm cả tàu điện ngầm) đã đảm bảo cho giao thông thông suốt, hầu như không bị tắc nghẽn như nhiều thành phố lớn khác của thế giới. Hệ thống thông tin viễn thông có thể cung cấp mọi dịch vụ hiện đại, nhanh, thuận lợi với giá rẻ. Có thể nói, Xingapo là một trong những quốc

gia đầu tiên có nền văn minh điện toán. Đây là một trong những chỉ số quan trọng đo lường sức mạnh quốc gia. Sự tiếp cận đến các nguồn thông tin và phản ứng nhanh với giá cước phí rẻ là một lợi thế mà Xingapo đang sở hữu.

Cùng với xây dựng kết cấu hạ tầng kỹ thuật đồng bộ và hiện đại, Xingapo đã quan tâm đúng mức phát triển cơ sở hạ tầng xã hội, trong đó việc giáo dục và đào tạo nguồn nhân lực có kỹ năng và kỷ luật là một trong những chiến lược được ưu tiên. Giáo dục hướng nghiệp, học tiếng Anh và các môn khoa học tự nhiên, công nghệ ứng dụng và pháp luật được chú trọng, ngay ở cấp học phổ thông. Để nhanh chóng tạo ra đội ngũ kỹ sư, công nhân lành nghề, chính phủ khuyến khích các công ty nước ngoài cùng nhau lập lên các trường dạy nghề và gây dựng các quỹ phát triển kỹ năng.

Một trong những đột phá mang tính chiến lược là xây dựng Xingapo thành một khối thương mại tổng hợp. Để làm được việc này, một mặt chính phủ tiếp tục duy trì khả năng buôn bán chuyển khẩu, mặt khác khuyến khích thương mại đối lưu, hai chiều, trong đó đòi hỏi phải phát triển đồng bộ một hệ thống dịch vụ thương mại tổng hợp, bao gồm nhiều ngành như dịch vụ thương mại quốc tế, dịch vụ tài chính-ngân hàng, dịch vụ vận chuyển. Chính có cách tiếp cận tổng thể này nên Xingapo đã nhanh chóng trở thành một trong những trung tâm chính dịch vụ tài chính-ngân hàng, thị trường đồng Đôla và chứng khoán của châu Á. Hơn nữa, các dịch vụ thương mại khác như vận tải, viễn thông,

dịch vụ tư vấn kỹ thuật và xây dựng cũng được phát triển mạnh, trở thành những bộ phận, mắt xích hỗ trợ cho sự hình thành khối mậu dịch tổng hợp này. Sức lan toả của chúng, nhất là thị trường tài chính và dịch vụ viễn thông đã và đang làm tăng nhanh vị thế, sức mạnh mềm của Xingapo trên trường quốc tế.

2. Phát triển các nguồn năng lực chủ đạo trong nước

Một trong những chính sách mang tính đột phá khác của Xingapo là *phát triển các nguồn năng lực chủ đạo trong nước*, trong đó nhấn mạnh đến đổi mới công nghệ, nâng cao vai trò của giáo dục và đào tạo cũng như nghiên cứu ứng dụng. Sự nổi lên nhanh chóng của các nền kinh tế đang chuyển đổi như Trung Quốc, Ấn Độ thập niên gần đây, sự lão hoá cũng như giá công lao động trong nước cao cùng với sự cắt giảm ưu đãi về mậu dịch mà các nước tư bản phát triển dành cho thuộc địa Xingapo phải có những phản ứng mới. Từ đầu thập niên 90, Xingapo đã đề ra “Chương trình hành động đến năm 1999” với mục tiêu là tạo ra bước phát triển mới về công nghệ và tạo một nguồn nhân lực có kỹ năng tinh xảo, một hệ thống, phương tiện, cơ sở vật chất tinh vi và hoàn hảo để tiếp tục duy trì và nâng cao khả năng cạnh tranh trong bối cảnh mới. Để làm việc này, Xingapo đã đưa ra các biện pháp mới như đầu tư nhiều hơn vào đổi mới công nghệ, xây dựng mới các trung tâm đào tạo, nghiên cứu khoa học, các cơ sở thiết kế và ứng dụng công nghệ mới. Từ thời gian này, ngoài việc thành

lập và mở rộng mạng lưới các trường đại học, viện nghiên cứu quốc gia, nhà nước còn chủ trương thành lập các liên doanh các cơ sở đào tạo và nghiên cứu với các đối tác nước ngoài, nhất là với các nước có nền khoa học tiên tiến như Mỹ, Nhật bản, Pháp và Đức.

Bước sang thế kỷ XXI, Xingapo lại đưa ra cương lĩnh xây dựng “Vườn trường toàn cầu” và “Kế hoạch nhân lực thế kỷ XXI”, trong đó nhấn mạnh đến mục tiêu là biến nước này trở thành trung tâm “chất xám” đứng đầu thế giới về cả đào tạo nguồn nhân lực, thu hút nhân tài và phát minh công nghệ mới. Những tài năng trên thế giới, nhất là các giáo sư, tiến sỹ, các nhà quản lý giỏi, học sinh, sinh viên tốt nghiệp loại ưu tú được chính phủ nước này mời chào, trong đó có cả việc trao cho quyền công dân Xingapo.

Cùng với gia tăng đầu tư và đổi mới nghiên cứu và đào tạo nguồn nhân lực, Xingapo còn chú trọng đến xây dựng các cơ sở phục vụ cho nhu cầu hội nghị và triển lãm quốc tế. Mục tiêu của chính phủ là nhanh chóng biến Xingapo thành trung tâm ngoại giao, nghệ thuật và giải trí của Đông Nam Á. Với chính sách trên, Xingapo trên thực tế đã trở thành một trong những nơi thu hút chất xám, trung tâm tư vấn và đào tạo, trung tâm ngoại giao và du lịch vào bậc nhất ở Đông Nam Á.

3. Hoà nhập sau rộng vào hệ thống toàn cầu

Một trong những chiến lược cốt yếu mà chính phủ Xingapo đã theo đuổi một cách

quyết liệt là gắng sức đưa mọi hoạt động kinh tế hoà nhập với nền kinh tế thế giới. Ngoài việc theo đuổi chính sách thương mại tự do, chính phủ chủ trương thu hút đầu tư nước ngoài, nhất là đầu tư trực tiếp, coi nguồn vốn, công nghệ của họ là yếu tố chính để thực hiện công nghiệp hoá, nhất là công nghiệp hoá các ngành chế tác công nghiệp, đồng thời coi đây là cách thức tốt nhất thúc đẩy nhanh tiến trình hội nhập vào hệ thống toàn cầu. Để thực hiện quốc sách này, chính phủ Xingapo đã kêu gọi dân chúng địa phương đi vào kinh doanh các mặt hàng công nghiệp nhẹ, sản xuất các bộ phận rời (thường gọi là công nghiệp phụ trợ) cho các công ty đa quốc gia và đảm bảo chức năng phân phối, lưu thông hàng hoá. Trong khi đó các ngành Công nghiệp mũi nhọn, đòi hỏi nhiều vốn, công nghệ cao để cho các nhà đầu tư nước ngoài đảm nhiệm. Còn nhà nước đứng ra bảo lãnh các dịch vụ hạ tầng, cung cấp cơ sở pháp lý cho một chế độ tự do kinh doanh phát triển.

Quan niệm và cách thức thu hút đầu tư nước ngoài để tiến hành công nghiệp hoá hướng xuất khẩu của Xingapo cũng có khác so với các nước, lãnh thổ trong khu vực. Ví dụ như Nhật Bản, Hàn Quốc, Đài Loan và phần nào cả Hồng Kông khi tiến hành công nghiệp hoá, các nước này chủ yếu dựa vào nguồn vốn và công nghệ trong nước, vào viện trợ và tín dụng quốc tế. Còn Xingapo coi thành phần tư nhân nước ngoài và các khoản đầu tư trực tiếp từ ngoại quốc là yếu tố then chốt để thực hiện công nghiệp hoá.

Từ cuối những năm 80, đầu những

năm 90, Xingapo tăng cường hơn nữa tiến trình hoà nhập vào hệ thống kinh tế toàn cầu bằng cách đầu tư vốn và xuất khẩu dịch vụ ra nước ngoài. Đối tượng đầu tư không chỉ là các nước chậm và đang phát triển, mà còn cả các nước đã phát triển. Chính vì vậy, cái tên Xingapo (Singapore) được nhiều người biết đến không chỉ là một đảo quốc giàu có, xanh, sạch đẹp, trung tâm thương mại hàng hải, tài chính, mà còn là nhà đầu tư lớn của của khu vực⁽⁶⁾.

Kết luận

Sức mạnh của mỗi quốc gia thường được thể hiện ở nhiều cấp độ, tác động bởi các nguồn lực, khả năng và kết quả hành động cũng như tiến trình chuyển đổi của chúng không chỉ trong phạm vi quốc gia, mà quan trọng hơn là lan toả ra bên ngoài, phạm vi toàn thế giới. Các yếu tố chi phối đến sức mạnh và lợi thế quốc gia gồm chế độ chính trị-xã hội, dân số, tài nguyên thiên nhiên, thực lực khoa học kỹ thuật, môi trường chính trị quốc tế v.v. Thông thường, sức mạnh quốc gia được đo hay biểu hiện bằng "sức mạnh cứng và mềm". Khác với hầu hết các nước trên thế giới, sự phân chia rạch ròi giữa sức mạnh "cứng" và "mềm" của Xingapo là hết sức khó khăn. Đối với Xingapo thì việc khai thác lợi thế hay "tài nguyên" địa chính trị-kinh tế chiến lược và bối cảnh quốc tế thuận lợi cũng như thực lực kinh tế, ổn định chính trị xã hội và sự lan toả của các ý tưởng, thông tin hay thương hiệu nói chung của nước này là một thể thống nhất, vừa là sức mạnh cứng, vừa là sức

manh mẽ. Bài học lớn nhất mà Xingapo đã thể hiện trong việc làm tăng sức mạnh/lợi thế quốc gia là nước này không chỉ khai thác vị trí địa chiến lược, di sản lịch sử và hoàn cảnh quốc tế thuận lợi mang lại, mà quan trọng hơn là tạo ra một môi trường cạnh tranh kinh doanh hấp dẫn, những mục tiêu và chương trình hành động cụ thể để từ đó tận dụng một cách tối đa các cơ hội khách quan và vượt qua những thách thức. Với sức mạnh về vốn, kinh nghiệm làm thương nghiệp, cơ chế và chính sách thông thoáng khuyến khích đầu tư và hội nhập quốc tế sâu rộng, môi trường chính trị ổn định và phát triển có công bằng là nguồn tài sản quý giá, hành trang chung làm nên “thương hiệu Xingapo”./.

CHÚ THÍCH

1. Cụ thể Xingapo đã đề xướng thành lập các Ủy ban hay *Hội đồng kinh doanh* (Business Council) liên quốc gia giữa các nước ASEAN và EU và giữa Xingapo với từng đối tác của EU như Hội đồng kinh doanh Xingapo- Đức, Hội đồng kinh doanh Xingapo - Pháp, Hội đồng kinh doanh Xingapo - Anh v.v... Diễn đàn Đồng Minh (Alliance Forum). Các hội đồng kinh doanh trên có chức năng thu thập, xử lý và trao đổi thông tin về môi trường đầu tư, đưa ra các kiến nghị, các giải pháp nhằm tạo ra các dự án liên doanh mới. Hàng năm các Hội đồng này họp thường kỳ một lần luân phiên.
2. Xingapo là một trong những nước đi đầu phát triển quan hệ đối tác toàn diện với Trung Quốc. Được sự uỷ nhiệm của ASEAN, Xingapo là một trong những tác

giả chính soạn thảo và đệ trình văn bản thành lập khu vực mậu dịch tự do ASEAN - Trung Quốc (gọi tắt là ACFTA) (đã được thông qua từ 2002). Còn trong quan hệ với Nhật Bản, Xingapo là nước đi đầu trong ASEAN ký FTA với Nhật Bản. Đối với Mỹ, Xingapo luôn coi quan hệ với nước này như là hòn đá tảng, đồng minh số 1 của mình. Nếu như trước đây Xingapo luôn đi đầu trong việc ủng hộ Mỹ chống lại chủ nghĩa cộng sản thì ngày nay cũng là một trong những nước tích cực ủng hộ Mỹ trong cuộc chiến chống khủng bố. Trong thập niên 90, trong khi các nước khác không muốn có mặt của các hạm đội hải quân Mỹ tại nước mình, thì Xingapo lại tiếp đón, cho phép họ có mặt tại đảo quốc này; trong khi phần lớn các nước ASEAN không muốn sử dụng vũ lực, lật đổ chế độ Saddam Hussein tại Iraq, thì Xingapo ủng hộ việc làm này của Mỹ. Trong quan hệ kinh tế thì Xingapo cũng là nước đầu tiên ở Đông Nam Á ký FTA với Mỹ (2003) v.v..

3. Income Distribution and Inequality Measures in Singapore /Conference on “Chinese Population and Socioeconomic Studies: Utilizing the 2000-2001 round Census Data”. Hong Kong University of Science and Technology, 19-21 June 2002, Hong Kong SAR, p.4. (Tài liệu lấy từ Internet).
4. Xem thêm: Trần Khánh. *Phân phối thu nhập và công bằng xã hội: Trường hợp của Xingapo*/ Xã hội học, Số 2, 2004.- tr. 76-84.
5. *Government and politics of Singapore* (Revised Edition). Singapore: Oxford University Press, 1987, p. 66.
6. Xem thêm: Management of Success: The Moulding of Mordern Singapore. Singapore: ISEAS, 1989; Ooi Giok Ling, Brian J. Shaw. *Beyond Port City- Development and Identity 21 st Century Singapore*. Singapore: Prentice Hall, 2004. Trần Khánh. *Cộng hoà Singapore- 30 năm xây dựng và phát triển*. Hà Nội: KHXH, 1995.